

Відгук

офіційного опонента – доктора педагогічних наук, професора

Креденець Нелі Дмитрівни

на дисертаційне дослідження *Тарасюк Ірини Володимирівни*

«Підготовка фахівців харчової і переробної промисловості в професійних навчальних закладах західних областей України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття)», подане на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

У нових соціально-економічних та політичних умовах з урахуванням євроінтеграційних процесів в освітній сфері постає нагальна потреба у підвищенні якісного рівня професійної освіти, її конкурентоспроможності як умови інноваційного розвитку суспільства, економіки, особистості. Особливі вимоги висуваються до якості підготовки фахівців харчової і переробної промисловості, як фахівців, що здійснюють свою діяльність в одній з провідних структуроформуючих галузей не лише агропромислового й промислового комплексів, а й усього народного господарства України.

На основі вивчення змісту рукопису дисертації Ірини Володимирівни Тарасюк, повний обсяг якої становить 323 сторінки, у т.ч. 189 – основного тексту, а також із змістом автореферату дисертації, ми дійшли висновку щодо фундаментальності дослідження, результати якого мають не лише важливе наукове, а передусім стратегічне значення. Адже мова йде про підготовку фахівців для стратегічної галузі – харчової промисловості, що у своєму розвитку завдячує професійній освіті, яка забезпечує підготовку майбутніх досвідчених професійних кадрів. Професійна освіта в своєму розвитку пройшла шлях від наслідування дітьми трудових дій дорослих у первісному суспільстві, крізь призму учнівства в майстернях та середньовічних учнівських цехах, фабрично-заводських школах раннього капіталізму до сучасних освітніх центрів,

здатних формувати в майбутніх фахівцях професійну культуру, професійну придатність та професійну компетентність на основі досягнень науки та техніки.

Передусім дослідник визначає ключову мету наукового пошуку, яка полягає в актуалізації досвіду підготовки фахівців харчової і переробної промисловості у професійних навчальних закладах західних областей України у другій половині ХХ – початок ХХІ століття; у виявленні загальних тенденцій підготовки фахівців та раціональних ідей історичного досвіду, в обґрунтуванні можливостей їх використання в сучасних умовах розвитку професійної (професійно-технічної) освіти в Україні.

Зрозуміло, що цілком логічним є те, що на хід дослідження, його основні етапи та одержані результати вплинули п'ять чітко визначених завдань дослідження:

1. Здійснити історіографічний аналіз проблеми підготовки фахівців харчової і переробної промисловості у професійних навчальних закладах західних областей України у другій половині ХХ – початок ХХІ століття.

2. Виявити соціально-економічні передумови становлення та обґрунтувати періодизацію професійної підготовки фахівців для харчової і переробної промисловості у професійних навчальних закладах західних областей України у другій половині ХХ – початок ХХІ століття.

3. Проаналізувати зміст, форми і методи професійної підготовки фахівців для харчової і переробної промисловості у досліджуваній період.

4. Виявити основні тенденції розвитку системи підготовки фахівців для харчової і переробної промисловості у професійних навчальних закладах західних областей України у другій половині ХХ – початок ХХІ століття.

5. Обґрунтувати можливості використання історичного досвіду підготовки фахівців та розробити методичні рекомендації для педагогічних працівників сучасних професійних (професійно-технічних) навчальних закладів.

Доцільність і практичну значущість дисертаційної роботи підтверджує і той факт, що вона виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України за темою «Науково-методичні засади підвищення ефективності державно-громадського управління неперервною освітою в умовах суспільних трансформацій в Україні», пройшла належну апробацію у закладах професійної освіти, а також спирається на ґрунтовну джерельну й архівну базу, оприлюднена у фахових виданнях, наукових збірниках, у виданнях іноземних держав, в доповідях на науково-методичних конференціях, школах молодого науковця.

Перейдемо до аналізу структури дисертації та її змісту.

Структура дисертації складається із вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (504 найменувань, з них 16 іноземними мовами, 139 архівних матеріалів). Робота містить 7 таблиць, 8 рисунків. Повний обсяг дисертації становить 323 сторінки; обсяг основного тексту – 189 сторінок.

Вступ до дисертації викладено на належному теоретико-методичному рівні: в ньому обґрунтовано актуальність і доцільність теми дослідження, визначено об'єкт, предмет і мету, зв'язок з науковими програмами і планами, визначено методи дослідження, розкрито наукову новизну й практичне значення, наведено відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження, схарактеризовано науковий апарат, етапи організації дослідження, джерельна база, відображено відомості про особистий внесок І. В. Тарасюк, а також про апробацію та впровадження основних положень дисертації.

Позитивне враження справляють обґрунтовані І. В. Тарасюк у першому розділі основні поняття дослідження, проаналізований значний обсяг науково-педагогічної, історичної та галузевої літератури з теми дослідження, докладно проаналізовані соціально-економічні передумови виникнення, історія розвитку цієї галузі та закладів професійної освіти, що

здійснювали підготовку молоді відповідних професій. Зокрема встановлено, що харчова та переробна промисловість відіграє значну роль серед економічних галузей та включає понад сорок різноманітних галузей виробництва.

Заслуговує високої оцінки проведений аналіз системи професійної підготовки майбутніх фахівців харчової і переробної промисловості у закладах професійної освіти країн-західних сусідів України – Республіці Болгарії, Польщі, Румунії, Словацькій Республіці, Угорщині, Чеській Республіці. Встановлено, що країни-члени ЄС розробили нову спільну політику в галузі наднаціонального регулювання професійною підготовкою та визнали однакове значення практичного досвіду, виробничого навчання і підготовки в спеціалізованих центрах, створено стійку рівновагу між ними.

У другому розділі – проаналізовано зміст професійної підготовки майбутніх фахівців, комплексно-методичне забезпечення цього процесу. Визначено його періодизацію на основі характеристики можливостей різних професійних навчальних закладів (у тому числі з обов'язковою загальноосвітньою підготовкою), законодавчих і нормативних матеріалів стосовно розвитку професійно-технічної та галузевої освіти та основних етапів пошуку шляхів реформування системи професійної (професійно-технічної) освіти.

На основі аналізу виявлених наукових і архівних джерел Тарасюк І.В. зроблено висновок, що професійна підготовка майбутніх фахівців для харчової і переробної промисловості у закладах професійної освіти України здійснювалася впродовж чотирьох періодів. Здійснено порівняльний історико-економічний аналіз розвитку західноукраїнських областей та становлення в них професійних навчальних закладів харчової і переробної галузі. Визначено фактори, які впливають на процес професійної підготовки фахівців: організаційні, методичні, середовищні, діяльнісні тощо. Сформульовано суттєві недоліки системи професійної підготовки фахівців харчової та переробної галузі: кадрове питання

(недостатній професійно-педагогічний рівень); застаріла матеріально-технічна база, яка не відповідає новим технологіям виробництва; недостатнє методичне забезпечення освітнього процесу.

Здійснено аналіз професійно-кваліфікаційної характеристики фахівця харчової та переробної промисловості, де визначено професійні, ключові та наскрізні компетенції в залежності від вимог роботодавців. Поділяємо висновок І. В. Тарасюк про те, що на розвиток професійної освіти в західних областях України в другій половині ХІХ – початку ХХ століття мали вплив такі чинники: позитивні процеси в економіці, що викликали підйом виробництва та сприяли зростанню попиту на кваліфіковані робітничі кадри; інтеграція професійно-технічної і народної освіти в єдину систему; прийняття урядом рішень, спрямованих на розвиток системи професійної освіти в країні в цілому та на Заході (численні ініціативи уряду, міністерств, органів місцевого самоврядування щодо заснування училищ та технікумів спрямування для підготовки фахівців харчової і переробної промисловості).

У третьому розділі розкрито особливості підготовки фахівців на етапі розбудови незалежної України. Проаналізовано нові вимоги до професійної підготовки кадрів з розвитком ринкових відносин. Обґрунтовано потребу в розробці та удосконаленні професійних стандартів, необхідність здійснення соціального партнерства професійних закладів освіти з галузевими та регіональними суб'єктами.

Визначено основні тенденції розвитку професійної підготовки фахівців харчової і переробної промисловості України. На нашу думку, в завершальному третьому розділі дисертації систематизовано цінні дослідницькі матеріали, які висвітлено в методичних рекомендаціях «Традиції та інновації професійної підготовки конкурентоздатних фахівців для харчової та переробної промисловості». Розроблені Тарасюк І.В. методичні рекомендації для галузевих професійних навчальних закладів із врахуванням аналізу історичного досвіду можуть бути враховані в роботі закладів професійної освіти та основних соціальних партнерів на ринку

праці регіону, галузевих асоціацій роботодавців, профспілок та мають забезпечити виконання поставлених завдань й отримання інформації щодо створення умов для проведення заходів з вивчення кращого регіонального досвіду з підготовки фахівців конкурентоздатного рівня; співробітництва закладів професійної освіти та роботодавців, залучення представників галузевих підприємств до розробки і використання програмних навчальних матеріалів відповідно до сучасних вимог; активізації регіональних механізмів швидкого реагування на потреби ринку праці.

З урахуванням виявлених І. В. Тарасюк викликів, що постали перед закладами професійної освіти з підготовки кваліфікованих фахівців харчової і переробної промисловості: невідповідність сучасним соціально-економічним потребам суспільства; законодавчо неврегульована відповідно до сучасних умов нормативно-правова база; відсутність механізмів формування державного замовлення на підготовку фахівців; неефективний моніторинг регіонального ринку праці; незбалансовані механізми співпраці закладів професійної освіти з роботодавцями; неврегульовані умови для виробничої практики здобувачів професійної освіти; відсутність важелів стажування педагогічних працівників на високотехнологічних підприємствах галузі, перспективною є пропозиція І. В. Тарасюк щодо необхідності підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, викладачів, майстрів виробничого навчання та встановлення раціональних взаємозв'язків закладів професійної освіти з роботодавцями, зазначено, що стратегічно важливою технологією організації освітнього процесу є дуальна система професійної освіти і навчання, зміст якої полягає у паралельному навчанні здобувачів освіти у закладі професійної освіти та на виробництві галузі.

Позитивно вражає досить широка апробація результатів наукового пошуку І. В. Тарасюк: 19 науково-практичних конференцій; 6 статей, з яких 5 – у провідних наукових фахових виданнях України, 1 стаття в зарубіжному виданні. За результатами наукового пошуку дисертанткою опубліковано 26 одноосібних друкованих праць.

Разом з позитивною оцінкою ходу і результатів дослідження вважаємо за доцільне висловити деякі зауваження і побажання:

1. Глибоко володіючи гострими проблемами сучасної професійної освіти, І. В. Тарасюк все ж таки уникає окремих гострих кутів і суперечностей в освітній політиці органів державної влади та управління, дипломатично їх обходить, хоча її достатній теоретико-методичний рівень і володіння всебічною інформацією про стан справ у цій галузі в минулому й нині дозволяє це зробити.

2. Слід підкріпити прикладами думку автора, що на початку 1970-х років саме харчова промисловість західних областей України розвивалася повільнішими темпами у зв'язку із слабким розвитком її сировинної бази – сільського господарства (Д. с. 58).

3. Зупиняючись на розгляді регіональної структури закладів професійної освіти, які здійснюють підготовку фахівців харчової та переробної промисловості, автору слід більше уваги приділити аналізу забезпечення випускників першим робочим місцем на внутрішньому ринку праці (Д. с. 400).

4. У своєму дослідженні авторка вказує на наявний негативний чинник – низьку якість підготовки фахівців м'ясопереробного та інших виробництв, при цьому, на наш погляд, недостатньо акцентує увагу на причинах цього явища, не пропонує кроки вирішення цієї проблеми (Д. с. 132).

5. Аналізуючи причини невдоволеності роботодавців рівнем підготовки та компетенцією випускників (Д. с. 158), дисертантка наводить дані репрезентативного опитування керівників середньої ланки управління підприємств харчової промисловості Львівської області, при цьому не досліджуючи рівень задоволеності випускників умовами ефективної роботи на конкретному робочому місці, рівнем заробітної плати, наявними соціальними гарантіями.

6. Відзначаючи необхідність застосування сучасних освітніх технологій у підготовці педагогічного персоналу на виробництві та

отримання ними сучасних практичних навичок для впровадження інноваційних методів освітньої діяльності, І. В. Тарасюк доводить, що такий підхід дозволяє максимально наблизити професійне навчання до умов реального виробництва, конкретних робочих місць, врахувати вимоги роботодавців до рівня кваліфікації та профілю компетентності працівників, при цьому не наводячи прикладів такої успішної співпраці (Д. с. 203).

Проте висловлені зауваження й побажання не знижують теоретичної та практичної цінності проведеного дослідження.

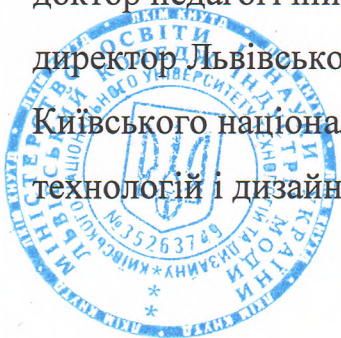
Автореферат дисертації І. В. Тарасюк цілком відповідає змісту дисертації та розкриває логіку проведеного дослідження.

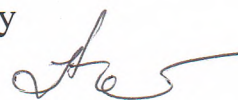
За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованості, наукового і практичного значення та перспективністю здобутих результатів дисертація Ірини Володимирівни Тарасюк «Підготовка фахівців харчової і переробної промисловості в професійних навчальних закладах західних областей України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття)», за змістом, завершеністю, достовірністю отриманих результатів та новизною відповідає вимогам, що висуваються ВАК України до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, а автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти (011 - освітні, педагогічні науки).

Офіційний опонент –

доктор педагогічних наук, професор,
директор Львівського коледжу індустрії моди

Київського національного університету
технологій і дизайну

 Н. Д. Креденець

Підпис Креденець Н. Д. засвідчую
Ст. інспектор з кадрів Колф